

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر اظهارنظر حسابرس

اسحاق سالمی

کارشناسی ارشد مدیریت مالی، واحد بین الملل قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران.
salmyashaq1@gmail.com

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر اظهارنظر حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۴۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش، از مدل رگرسیون چندمتغیره به روش داده‌های ترکیبی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد اندازه شرکت بر اظهارنظر حسابرسی تأثیرگذار می‌باشد. بعلاوه، شواهدی مبنی بر تأثیرگذاری اندازه موسسه حسابرس و احتمال ریسک ورشکستگی بر اظهارنظر حسابرسی یافت نشد.

واژگان کلیدی: اظهارنظر حسابرسی، اندازه حسابرس، اندازه شرکت، ورشکستگی.

مقدمه

از آنجایی که پیش‌بینی بازده سهام شرکت‌های مختلف یکی از مهمترین مسائل پیش‌روی سرمایه‌گذاران در بازارهای سرمایه تلقی می‌شود. بنابراین، ارقامی که بتوانند سرمایه‌گذاران را در این زمینه یاری رسانند، دارای محتوای اطلاعاتی بوده و ارائه این قبیل اطلاعات در صورت‌های مالی می‌توانند موجبات تقویت اعتماد به سیستم گزارشگری مالی را از طریق فراهم نمودن اطلاعات مرتبط و سودمند برای سرمایه‌گذاران فراهم سازد. منظور از محتوای اطلاعاتی ذکر شده، آن دسته از اطلاعاتی است که موجب تغییر در انتظارات مربوط به نتایج یک رویداد شود و در نگرش و رفتار تصمیم‌گیرنده تأثیرگذار باشد. علاوه بر این، در اقتصاد امروزی و در شرایطی که هرروز محیط اقتصادی پیچیده‌تر و مبهم‌تر می‌شود، سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان همواره به دنبال متغیرها و عواملی هستند که می‌توانند آن‌ها را در تصمیمات خود لحاظ کرده و گام به‌سوی تصمیمات بهینه‌تر، با سود حداکثر و ریسک حداقل بردارند. در این راستا، محققان در تحقیقات مالی که در قالب مطالعات رابطه ارزشی صورت می‌گیرد، به شناسایی و بررسی آزمون محتوای اطلاعاتی و قدرت توضیح‌دهندگی چنین متغیرهایی پرداخته‌اند. یکی دیگر از متغیرهایی که می‌تواند محتوای اطلاعاتی داشته باشد، اظهارنظر حسابرس می‌باشد. حسابرس باید نظر حرفه‌ای خود درباره صورت‌های مالی بر اساس ارزیابی نتایج به‌دست آمده از شواهد حسابرسی به صورت گزارشی کتبی جهت استفاده جامعه اظهار نماید. مواردی که بیان شد، این سؤال در ذهن ایجاد می‌شود که آیا نوع اظهارنظر حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دارای محتوای اطلاعاتی است؟ با توجه به این مطالب، در این پژوهش، تأثیر عوامل مؤثر بر اظهارنظر حسابرس بررسی قرار می‌گیرد.

مبانی نظری مسأله پژوهش

محتوای اطلاعاتی یکی از مباحث مهم در حسابداری می‌باشد که به طور خاص بر میزان استفاده از اطلاعات حسابداری در توضیح تغییرات قیمت یا بازده بازار سهام دلالت دارد. بعضی از پژوهش‌های صورت گرفته (برای نمونه، کوتاری^۱، ۲۰۰۱؛ و الوافا^۲، ۲۰۱۲) کاهش این محتوای اطلاعاتی را نجوا کرده و نشان از وجود یکسری محدودیت در قدرت توضیح‌دهندگی یاد شده داشته‌اند. وجود محدودیت، اغلب از وجود جای پیشرفت خبر می‌آورد، در نتیجه حسابداران باید در راستای افزایش این محتوای اطلاعاتی تلاش خود را انجام دهند (کرمی و همکاران، ۱۳۹۳).

از سوی دیگر، اطلاعات و متغیرهای حسابداری بدون انجام فرایند حسابرسی برای سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان از این اطلاعات از قابلیت اتکا کافی برخوردار نمی‌باشد. حسابرسی فرایند منظم و با قاعده جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی-طرفانه شواهد درباره ادعاهای مربوط به فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی، به منظور تعیین درجه انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به افراد ذینفع است (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹). همچنین، حسابرسی را نیز می‌توان به عنوان ابزاری اطمینان بخش در زمینه کیفیت صورت‌های مالی دانست که باعث می‌شود استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی بر اساس آن اطلاعات تصمیمات سودمند اتخاذ نمایند. در نتیجه، از جمله فرایندهایی که پیش از انتشار صورت‌های مالی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی منتشر شده توسط شرکت‌ها می‌بایست صورت گیرد، فرایند حسابرسی و صدور گزارش حسابرسی است. تحقیقات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران واکنش منفی نسبت به گزارش حسابرسی تعدیل شده نشان می‌دهند و این تعدیل را به عنوان خبر منفی تلقی می‌کنند (چن و همکاران^۳، ۲۰۱۰). کولینان و همکاران^۴ (۲۰۱۲) نیز معتقدند که سرمایه‌گذاران گزارش مقبول حسابرس را ترجیح می‌دهند. در این شرایط، با توجه به این که گزارش حسابرسی تعدیل شده از دید بازار به عنوان خبری بد نگریسته می‌شود ممکن است که مدیریت نیز به واسطه تعدیل اظهارنظر حسابرس، افشای اطلاعات صورت‌های مالی را به تعویق بیندازد به طوری که انتشار خبر بد به تأخیر بیافتد. بنابراین با توجه به مطالب پیشین و واکنش سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان به نوع اظهارنظرهای حسابرسی می‌توان انتظار داشت که اظهارنظرهای حسابرسی دارای محتوای اطلاعاتی می‌باشند. در نتیجه هدف این پژوهش بررسی تأثیر محتوای اطلاعاتی نوع اظهارنظرهای حسابرس و عوامل مؤثر بر آن است.

تاهیناکیس^۵ و سماریناس^۶ (۲۰۱۶)، در پژوهشی محتوای اطلاعاتی اظهارنظر حسابرس را مورد بررسی قرار دادند. ایشان به این نتیجه رسیدند که اظهارنظر حسابرس بر بازار سرمایه اثر معناداری دارد و نوع چنین اثری به‌طور مستقیم به مواردی چون اندازه حسابرس، اندازه صاحبکار و وضعیت مالی شرکت‌ها بستگی دارد. به عبارت دیگر، آنها نشان دادند که نوع اظهارنظر حسابرس دارای محتوای اطلاعاتی انعکاس یافته در بازده جاری سهام می‌باشد. آنها همچنین نشان دادند که اندازه موسسه حسابرسی، اندازه شرکت و احتمال ورشکستگی تأثیر معناداری بر محتوای اطلاعاتی اظهارنظر حسابرس انعکاس یافته در بازده جاری سهام دارند.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های داخلی

¹ Kothari

² Elouafa

³ Chen et al.

⁴ Cullinan et al.

⁵ Tahinakis

⁶ Samarinas

بنی‌مه‌د و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان اثر حق‌الزحمه حسابرسی بر اظهارنظر حسابرس دریافتند که بین حق‌الزحمه حسابرسی و صدور گزارش مقبول حسابرسی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. با این حال، بین نوع حسابرس و مدت تصدی حسابرس با صدور گزارش مقبول حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد. اسدی و اشکانی (۱۳۹۳) به بررسی ارتباط بین کیفیت (اندازه) و اظهارنظر مؤسسات حسابرسی با مدیریت سود پرداختند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مدیریت سود به کیفیت حسابرسی بستگی ندارد، لیکن ارتباط معنی‌داری بین اظهارنظر حسابرسی و مدیریت سود وجود دارد و با افزایش میزان مدیریت سود در شرکت‌ها احتمال دریافت اظهارنظر تعدیلی حسابرسی افزایش می‌یابد.

وکیلی‌فرد و محمدی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان تغییر حسابرس و نوع گزارش حسابرسی به این نتیجه رسیدند که بین تغییر حسابرس مستقل با گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود داشته و در بحث نوع تغییر حسابرس نیز نتایج آزمون فرضیه‌ها بیانگر این مطلب است که بین نوع تغییر حسابرس مستقل با گزارش حسابرسی در شرکت‌های مورد بررسی رابطه معناداری وجود ندارد.

عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان فرا تحلیل عوامل مؤثر بر اظهارنظر حسابرسی تعدیل‌شده به این نتیجه رسیدند که در مطالعات ایران، اثر هیچ‌یک از متغیرهای مرتبط با حسابرس و حسابرسی (اندازه، تخصص صنعت، دوره تصدی مؤسسه حسابرسی و تأخیر ارائه گزارش حسابرسی) بر تصمیمات اظهارنظر تعدیل‌شده حسابرسی، معنادار نیست.

فرج‌زاده دهکردی و حیدری (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه توانایی مدیریت با حق‌الزحمه و اظهارنظر حسابرسی پیرامون تداوم فعالیت به بررسی ۹۴ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۲ (۱۰۳۴ مشاهده سال-شرکت) پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که با افزایش میزان توانایی مدیران، حق‌الزحمه حسابرسی و احتمال وجود بند ابهام در تداوم فعالیت در گزارش حسابرسی واحد تجاری کاهش می‌یابد. به صورت کلی، یافته‌های تحقیق نشان داد که توانایی مدیریت، عاملی تأثیرگذار بر تصمیمات حسابرسان است. این نتایج از آن رو اهمیت دارد که شواهد تجربی چندانی در خصوص رابطه بین خصوصیات مدیریت و تصمیمات حسابرسان وجود ندارد.

پژوهش‌های خارجی

کولینان و همکاران (۲۰۱۲) تأثیر تغییر در اظهارنظر حسابرس بر به‌موقع بودن افشا را بررسی کردند. نتایج آنان نشان داد می‌دهد بهبود در اظهارنظر حسابرس نسبت به سال قبل سبب افشای زودتر گزارش مالی سالانه شرکت شده و عدم بهبود در اظهارنظر حسابرس سبب افشای دیرتر گزارش مالی سالانه می‌شود. هم‌چنین، نتایج آن‌ها نشان می‌دهد بزرگی تغییرات در اظهارنظر حسابرس نیز، سبب تأثیر بیشتری بر به‌موقع بودن گزارشگری سالانه دارد. تسپپوریدو^۱ و اسپتیس^۲ (۲۰۱۴) در تحقیقی ارتباط بین اظهارنظر حسابرسی و مدیریت سود به عنوان مبنایی برای اقلام تعهدی اختیاری، برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار آتن بررسی کردند. نتایج آن‌ها نشان داد که مدیریت با اظهارنظرهای حسابرسی رابطه ندارد و ویژگی‌های مالی شرکت و اندازه، عامل تعیین‌کننده‌ای باری تصمیم‌گیری حسابرسان از تداوم فعالیت است. اظهارنظر مشروط به دلایل دیگر با نوع اظهارنظر حسابرسی در سال قبل توضیح داده شده است.

¹ Tsipouridou

² Spathis

اخگر^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اظهارنظر حسابرس، مدیریت سود و مدیریت سود واقعی پرداخت. در این تحقیق جهت بررسی فرضیه‌ها از ۲۸۱۸ سال-شرکت و از ارقام تعهدی جهت کمی نمودن مدیریت سود استفاده کرد. نتایج بیانگر رابطه معنی‌دار بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود بود؛ اما رابطه‌ای بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود واقعی یافت نشده است.

تاهیناکیس و سماریناس (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی اظهارنظر حسابرسی پرداختند. نتایج آن‌ها حاکی از آن بود که نوع اظهارنظر حسابرس دارای محتوای اطلاعاتی انعکاس یافته در بازده جاری سهام می‌باشد. آن‌ها همچنین نشان دادند که اندازه موسسه حسابرسی، اندازه شرکت و احتمال ورشکستگی تأثیر معناداری بر محتوای اطلاعاتی اظهارنظر حسابرس انعکاس یافته در بازده جاری سهام دارند.

ژو و همکاران^۲ (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر دستکاری فعالیت‌های واقعی بر اظهارنظر حسابرس در خصوص تداوم فعالیت برای شرکت‌های با بحران مالی» به بررسی ۲۰۰۹ مشاهده سال-شرکت طی سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۰۴ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که رابطه مثبت معناداری بین دستکاری فعالیت‌های واقعی و احتمال دریافت اظهارنظر حسابرس در خصوص تداوم فعالیت در نمونه شرکت‌های با بحران مالی وجود دارد که این موضوع نشان می‌دهد که فعالیت تجاری غیرعادی مشتری (صاحبکار) بر سیاست محافظه‌کاری گزارشگری حسابرس تأثیر می‌گذارد.

روش انجام پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و بر مبنای روش از نوع همبستگی می‌باشد. پژوهش حاضر از شاخه پژوهش‌های شبه‌آزمایشی و از نوع پس‌رویدادی است که در آن برای تأیید یا رد فرضیه‌ها از اطلاعات تاریخی شرکت‌ها و روش‌های آماری استفاده می‌شود. برای جمع‌آوری اطلاعات از صورت‌های مالی سالانه شرکت‌ها استفاده خواهد شد.

فرضیه‌های پژوهش

در این قسمت در خصوص دستیابی به اهداف پژوهش و بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش مطرح شده در فصل قبل، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر طراحی و تدوین شده است:

فرضیه اول: اندازه موسسه حسابرس تأثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی دارد.

فرضیه دوم: اندازه شرکت تأثیر معناداری بر روی اظهارنظر حسابرسی دارد.

فرضیه سوم: احتمال ریسک ورشکستگی تأثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی دارد.

متغیرهای مستقل

۱. نوع اظهارنظر حسابرسی (UNQOP): برابر است با یک اگر گزارش حسابرسی از نوع مقبول باشد و در غیر این صورت صفر.

۲. اندازه موسسه حسابرس: با توجه به اینکه کیفیت حسابرس به‌طور ذاتی غیرقابل مشاهده است، اندازه حسابرس و حسابرس متخصص صنعت به‌عنوان دو نماینده از کیفیت حسابرس توسط پژوهشگران معرفی شده‌اند. مؤسسات حسابرسی بین‌المللی بزرگ در ایران فعالیت نمی‌کنند و حسابرس متخصص صنعت هم به نظر می‌رسد در کشور هنوز

¹ Akhar

² Xu et al.

جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است. لذا، سازمان بورس و اوراق بهادار رتبه‌بندی مؤسسات حسابرسی معتمد بورس را در سال ۱۳۹۲ برای اولین بار انتشار داد. مؤسسات حسابرسی معتمد به چهار طبقه اول، دوم، سوم و چهارم دسته‌بندی شده‌اند. رتبه‌بندی مؤسسات حسابرسی بیانگر آن است که مؤسسات حسابرسی معتمد طبقه اول بالاترین کیفیت حسابرسی را دارند. بنابراین، حسابرسی صاحب‌کاران بزرگ باید توسط این مؤسسات انجام شود. در این پژوهش نیز از این رتبه‌بندی به عنوان شاخصی برای کیفیت حسابرسی استفاده شده است به این صورت که اگر حسابرسی شرکت جزو مؤسسات حسابرسی معتمد طبقه اول باشد، عدد یک به آن تعلق می‌گیرد و برای سایر مؤسسات حسابرسی معتمد بورس عدد صفر در نظر گرفته می‌شود.

۳. اندازه شرکت: عبارت است از لگاریتم طبیعی دارایی‌ها.
رابطه (۱):

$$\text{Firm Size} = \ln(\text{TA})$$

در این تحقیق معیار استفاده شده به پیروی از تحقیق تاهیناکیس و ساماریناس (۲۰۱۶) جهت تقسیم شرکت‌های مورد بررسی لگاریتم طبیعی دارایی‌ها است بدین معنا که شرکت‌هایی که لگاریتم طبیعی دارایی‌های آن‌ها بزرگ‌تر از میانه کل نمونه باشد به عنوان شرکت بزرگ تلقی می‌شود در نتیجه اگر شرکت بزرگ محسوب شود برابر است با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

۴. احتمال ریسک ورشکستگی: در این پژوهش معیار اصلی انتخاب شرکت‌های ورشکسته بر اساس ماده ۱۴۱ قانون تجارت می‌باشد. اما به منظور اطمینان از صحت آن و همچنین آزمون‌پذیر بودن فرضیه‌های پژوهش، احتمال ورشکستگی شرکت‌ها با استفاده از مدل آلتمن (۱۹۸۳) که پورزمانی و پویان‌راد (۱۳۹۱) نیز در پژوهش خود، این مدل را به کار گرفته‌اند، به شرح زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:
رابطه (۲):

$$Z = 0.717 x_1 + 0.847 x_2 + 3.107 x_3 + 0.42 x_4 + 0.998 x_5$$

x_1 : نسبت سرمایه در گردش به کل دارایی‌ها؛

x_2 : نسبت سود انباشته به کل دارایی‌ها؛

x_3 : نسبت درآمد قبل از بهره و مالیات به کل دارایی‌ها؛

x_4 : نسبت ارزش دفتری حقوق صاحبان سرمایه به ارزش دفتری کل بدهی‌ها؛

x_5 : نسبت فروش به کل دارایی‌ها.

محدوده مدل تعدیل‌شده آلتمن رابطه شماره (۱)، به صورت زیر هست: مقدار Z کوچکتر از $1/23$ باشد شرکت در معرض ورشکستگی بوده و اگر Z بین $1/23$ و $2/9$ باشد، شرکت در ناحیه خاکستری و است و احتمال ورشکستگی آن وجود دارد اگر مقدار Z بزرگتر از $2/9$ باشد شرکت در وضعیت مطمئن و سلامت مالی قرار دارد و احتمال ورشکستگی شرکت خیلی کم است (پورزمانی و پویان‌راد، ۱۳۹۱).

متغیر وابسته

با توجه به الگوهای پژوهشی معرفی‌شده توسط تاهیناکیس و ساماریناس (۲۰۱۶)، متغیر وابسته این پژوهش، بازده سهام شرکت‌ها است. با استفاده از بازده سهام، محتوای اطلاعاتی با توجه به تغییرات متغیرهای مستقل، اندازه‌گیری می‌شود. در

واقع، محتوای اطلاعاتی از طریق توانایی نوع اظهارنظر حسابرسی در توضیح بازده سهام سنجیده می‌شود. در اینجا، بازده سهام به صورت تغییرات در قیمت بازار سهام به علاوه سود تقسیمی سالانه تعریف و به صورت سالانه محاسبه شده است. به عبارتی، منظور از بازده سهام مجموعه مزایایی است که در طول یک دوره به سهام عادی تعلق می‌گیرد و شامل تفاوت قیمت سهام در ابتدا و انتهای دوره زمانی موردنظر و همچنین سایر مزایا نظیر سود تقسیمی و مزایای حاصل از افزایش سرمایه می‌باشد (خدادادی و جان جانی، ۱۳۸۸).

مدل پژوهش

در این پژوهش برای بررسی فرضیه‌های اول تا سوم پژوهش از مدل تاهیناکیس و ساماریناس (۲۰۱۶) استفاده خواهد شد.

رابطه (۳):

$$R_{i,t} = \beta_1 EARN_{i,t} + \beta_2 \Delta EARN_{i,t} + \beta_3 UNQOP_{i,t} + \beta_4 AUDITOR_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 FD_{i,t} + \beta_7 UNQA_{i,t} + \beta_8 UNXPA_{i,t} + \beta_9 UNQSZ_{i,t} + \beta_{10} QOPSZ_{i,t} + \beta_{11} UNQFD_{i,t} + \beta_{12} UNXPFD_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

جدول (۱): تعریف متغیرهای الگوی پژوهش

متغیر مورد بررسی	نماد
بازده سهام	R
نسبت سود هر سهم به قیمت سهام	EARN
نسبت تغییرات سود هر سهم به قیمت سهام	ΔEARN
اظهارنظر مقبول	UNQOP
اندازه موسسه حسابرسی	AUITOR
اندازه شرکت	SIZE
احتمال ورشکستگی	FD
اثر متقابل اظهارنظر مقبول و اندازه موسسه حسابرسی	UNQA
اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه موسسه حسابرسی	UNXPA
اثر متقابل اظهارنظر مقبول و اندازه شرکت	UNQSZ
اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه شرکت	QOPSZ
اثر متقابل اظهارنظر مقبول و احتمال ورشکستگی شرکت	UNQFD
اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و احتمال ورشکستگی شرکت	UNXPFD

قلمرو پژوهش

در بحث قلمرو پژوهش سه نوع قلمرو موضوعی، مکانی و زمانی پژوهش مطرح است. موضوع این پژوهش که در بخش روش پژوهش نیز مطرح شد به عنوان قلمرو موضوعی پژوهش مطرح می‌شود. موضوع بعدی، قلمرو مکانی پژوهش است. جهت جمع‌آوری داده‌های این پژوهش سازمان بورس اوراق بهادار تهران به عنوان قلمرو مکانی پژوهش در نظر گرفته شده است. از آنجایی که روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از طریق داده‌های شرکت‌های بورسی بوده است، دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ را شامل می‌شود و قلمرو زمانی این پژوهش محدود به ۱۰ سال مالی می‌شود. با توجه به بررسی‌های انجام شده، تعداد ۱۴۵ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ حائز شرایط فوق بوده و این تعداد شرکت به عنوان حجم نمونه مورد بررسی قرار گرفته است.

آمار توصیفی

آماره‌های توصیفی به مجموعه‌ای از معیارها گفته می‌شود که می‌توانند مشخصات کلی از اطلاعات جمع‌آوری شده را برای پژوهشگر ارائه دهند. باید توجه داشت که از آماره‌های توصیفی نمی‌توان نتایج را به حالات کلی تعمیم داد بلکه فقط برای ارائه یک دید کلی از پژوهش، از این معیارها استفاده می‌شود.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای مدل

متغیرها	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمترین	بیشترین
R بازده سهام	۰/۰۲۱۴	۰/۰۱۰۰	۰/۰۵۲۶	۱/۳۲۸۰-	۳/۰۶۲۰	۰/۷۲۰۰-	۰/۳۰۰۰
EARN نسبت سود هر سهم به قیمت سهام	۰/۱۲۲۰	۰/۱۳۸۰	۰/۱۵۹۸	۱/۸۵۰۰-	۹/۲۴۸۰	۰/۸۹۰۰-	۰/۷۱۰۰
Δ EARN نسبت تغییرات سود هر سهم به قیمت سهام	۰/۰۲۶۲-	۰/۰۰۰۰	۰/۲۰۵۳	۰/۶۱۲۰-	۴/۵۷۳۰	۲/۳۱۰۰-	۲/۶۷۰۰
UNQOP اظهار نظر مقبول	۰/۶۳۹۱	۱/۰۰۰۰	۰/۴۸۰۴	۰/۵۸۰۰-	۱/۶۶۶۰-	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
UNQEXP اظهار نظر مقبول با بند توضیحی	۰/۱۰۸۳	۰/۰۰۰۰	۰/۳۱۰۸	۲/۵۲۴۰	۴/۳۷۸۰	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
AUTOR اندازه موسسه حسابرسی	۰/۶۰۶۰	۱/۰۰۰۰	۰/۴۸۸۸	۰/۴۳۴۰-	۱/۸۱۴۰-	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
SIZE اندازه شرکت	۱۴/۰۸۳۸	۱۳/۸۷۷۰	۱/۵۷۷۶	۰/۸۲۰۰	۰/۹۴۱۰	۱۰/۰۹۰۰	۱۹/۳۷۰۰
FD احتمال ورشکستگی	۱/۸۹۵۹	۱/۷۶۵۰	۱/۰۹۵۰	۰/۶۴۵۰	۲/۱۵۴۰	۲/۳۳۰۰-	۷/۵۹۰۰
UNQA اثر متقابل اظهار نظر مقبول و اندازه موسسه حسابرسی	۰/۳۹۶۲	۰/۰۰۰۰	۰/۴۸۹۳	۰/۴۲۵۰	۱/۸۲۲۰-	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
UNXPA اثر متقابل اظهار نظر مقبول با بند توضیحی و اندازه موسسه حسابرسی	۰/۰۷۵۲	۰/۰۰۰۰	۰/۲۶۳۸	۳/۲۲۶۰	۸/۴۱۷۰	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
UNQSZ اثر متقابل اظهار نظر مقبول و اندازه شرکت	۸/۸۴۱۱	۱۲/۷۶۷۰	۶/۷۴۰۹	۰/۴۸۹۰-	۱/۶۲۸۰-	۰/۰۰۰۰	۱۹/۳۷۰۰
QOPSZ اثر متقابل اظهار نظر مقبول با بند توضیحی و اندازه شرکت	۱/۴۸۸۳	۰/۰۰۰۰	۴/۳۰۴۱	۲/۵۹۷۰	۴/۹۱۷۰	۰/۰۰۰۰	۱۸/۷۴۰۰
UNQFD اثر متقابل اظهار نظر مقبول و احتمال ورشکستگی شرکت	۱/۲۸۲۳	۱/۲۸۷۰	۱/۲۵۴۴	۰/۶۸۸۰	۰/۰۱۱۰	۱/۱۵۰۰-	۶/۴۳۰۰
UNXPFD اثر متقابل اظهار نظر مقبول با بند توضیحی و احتمال ورشکستگی شرکت	۰/۱۶۱۶	۰/۰۰۰۰	۰/۵۲۸۳	۳/۳۷۹۰	۱۱/۴۳۵۰	۱/۱۵۰۰-	۳/۹۳۰۰

همان‌طور که در جدول (۲)، مشاهده می‌شود آماره‌های توصیفی شامل میانگین، میانه، کمینه، بیشینه، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی می‌باشد که معروف‌ترین و در عین حال پر مصرف‌ترین شاخص‌های آمار توصیفی‌اند. میانگین، متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد. چولگی و کشیدگی شاخص تقارن داده‌ها و نشان‌دهنده وضعیت آن‌ها نسبت به توزیع نرمال است. با توجه به مطالب مذکور و با نگاهی به جدول (۲)، می‌توان دریافت که در بین متغیرها، اندازه شرکت SIZE با مقدار ۱۴/۰۸۳۸ دارای بالاترین میانگین و Δ EARN نسبت تغییرات سود هر سهم به قیمت سهام LEV با مقدار ۰/۰۲۶۲ - دارای کمترین میانگین می‌باشد. همچنین UNQSZ اثر متقابل اظهار نظر مقبول و اندازه شرکت با مقدار ۶/۷۴۰۹

از انحراف معیار و دامنه گسترده تری بیشتری برخوردار است، که نشان دهنده این موضوع است که اثر متقابل اظهار نظر مقبول و اندازه شرکت اکثر شرکت ها از میانگین، فاصله زیادی دارد و R بازده سهام با مقدار ۰/۰۵۲۶ از انحراف معیار و دامنه گسترده تری کمتری برخوردار است.

آزمون F لیمر

با توجه به اینکه داده‌های مورد استفاده در این پژوهش ترکیبی (سال - شرکت) می‌باشند و داده‌های ترکیبی به دو صورت تابلویی و تلفیقی می‌باشد، لذا به منظور انتخاب بین روش داده‌های تابلویی و تلفیقی در برآورد مدل، از آزمون F لیمر استفاده شده است.

جدول (۳): آزمون F لیمر

لیمر F آزمون			مدل
نتیجه	احتمال	مقدار آماره	
روش تابلویی	۰/۰۰۰۰	۲/۴۶۲۸	اول

همانطور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود احتمال آماره مدل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، در نتیجه روش داده‌های تابلویی پذیرفته شده است.

آزمون هاسمن

همان طور که در فصل قبل توضیح داده شد برای انتخاب بین مدل اثرات تصادفی یا اثرات ثابت از آزمون هاسمن استفاده می‌شود.

جدول (۴): نتایج آزمون هاسمن برای انتخاب بین مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی

مدل	آماره χ^2	احتمال	نتیجه آزمون
اول	۲۸/۰۳۸۷	۰/۰۰۸۹	H0 رد می‌شود (روش اثرات ثابت مناسب است)

نتایج جدول (۴)، بیانگر آن است که در مدل بایستی از روش اثرات ثابت استفاده کرد.

آزمون همسانی واریانس

همانگونه که در فصل سوم گفته شد یکی از فرض‌های اساسی یک مدل رگرسیونی مناسب، فرض همگونی (همسانی) واریانس است. برای بررسی این فرض در این پژوهش با توجه به اینکه مدل‌های پژوهش با استفاده از داده‌های تابلویی به روش اثرات ثابت تخمین زده شده‌اند از آزمون بروش - پاگان - گادفری در نرم افزار ایویوز استفاده شده است. فرض صفر در این آزمون همسانی واریانس می‌باشد که اگر احتمال آماره بیشتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر پذیرفته می‌شود.

جدول (۵): بررسی همسانی واریانس مدل

مدل	آماره آزمون	احتمال	نتیجه
اول	۲۶/۶۸۹۶	۰/۰۰۰۰	نا همسانی واریانس

با توجه به جدول (۵) احتمال آماره بدست آمده برای آزمون عدم ناهمسانی واریانس برای مدل از سطح خطای ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین، فرض صفر (وجود همسانی واریانس) رد می‌شود که نشان می‌دهد ناهمسانی واریانس وجود دارد. برای رفع ناهمسانی واریانس از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) برای تخمین مدل استفاده شده است.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این بخش فرضیه‌های پژوهش مورد آزمون قرار می‌گیرد. با توجه به ماهیت داده‌ها، فرضیه‌های پژوهش در سطح داده‌های ترکیبی آزمون شد. قبل از برازش دادن مدل رگرسیون و آزمون فرضیه‌های پژوهش، فروض کلاسیک مدل آزمون شدند و با توجه به برقرار بودن پیش‌فرض‌های مدل، فرضیه‌های پژوهش مورد آزمون قرار گرفت.

جدول (۶): نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش

معناداری	T آماره	خطای استاندارد	ضرایب	متغیرها
۰/۰۰۰۰	۵/۹۹۵۵۷۲	۰/۰۳۱۸۴۱	۰/۱۹۰۹۰۵	عرض از مبدأ C
۰/۰۰۰۴	۳/۵۷۱۲۰۵-	۰/۰۱۱۲۶۳	۰/۰۴۰۲۲۴-	EARN نسبت سود هر سهم به قیمت سهام
۰/۰۰۰۰	۱۰/۵۲۴۹۹	۰/۰۰۷۲۳۱	۰/۰۷۶۱۱۰	Δ EARN نسبت تغییرات سود هر سهم به قیمت سهام
۰/۰۰۰۶۷	۲/۲۹۰۲۶۱	۰/۰۲۱۵۲۱	۰/۰۴۹۲۸۸	UNQOP اظهارنظر مقبول
۰/۰۰۰۵۸	۲/۳۸۶۸۷۰	۰/۰۴۲۱۹۴	۰/۱۰۰۷۱۱	UNQEXP اظهارنظر مقبول با بند توضیحی
۰/۳۸۸۶	۰/۸۶۲۴۲۷-	۰/۰۰۴۰۰۶	۰/۰۰۳۴۵۵-	AUTOR اندازه موسسه حسابرسی
۰/۰۰۰۰	۵/۸۱۵۷۹۹	۰/۰۰۲۲۰۱	۰/۰۱۲۷۹۹	SIZE اندازه شرکت
۰/۰۰۰۰	۵/۹۷۲۱۱۳	۰/۰۰۱۹۸۴	۰/۰۱۱۸۴۸	FD احتمال ورشکستگی
۰/۸۷۲۰	۰/۱۶۱۱۱۵-	۰/۰۰۴۹۲۳	۰/۰۰۰۷۹۳-	UNQA اثر متقابل اظهارنظر مقبول و اندازه موسسه حسابرسی
۰/۰۰۰۷۳	۲/۲۰۵۳۶۴	۰/۰۰۱۵۰۱	۰/۰۰۳۳۱۰	UNQSZ اثر متقابل اظهارنظر مقبول و اندازه شرکت
۰/۵۰۹۰	۰/۶۶۰۵۸۸	۰/۰۰۹۴۸۵	۰/۰۰۶۲۶۶	UNXPA اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه موسسه حسابرسی
۰/۰۰۰۸۳	۲/۱۷۹۹۲۲	۰/۰۰۲۹۸۰	۰/۰۰۶۴۹۶	QOPSZ اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه شرکت
۰/۴۲۵۳	۰/۷۹۷۶۴۰	۰/۰۰۲۲۸۹	۰/۰۰۱۸۲۶	UNQFD اثر متقابل اظهارنظر مقبول و احتمال ورشکستگی شرکت
۰/۵۵۳۷	۰/۵۹۲۳۵۰	۰/۰۰۶۰۲۵	۰/۰۰۳۵۶۹	UNXPFD اثر متقابل اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و احتمال ورشکستگی شرکت
۰/۰۰۰۰	۱۰/۶۷۴۱۲-	۰/۰۲۴۷۶۰	۰/۲۶۴۲۹۱-	AR (1)
آماره دوربین - واتسن	F معناداری آماره	F آماره	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین
۲/۲۵۱۰	۰/۰۰۰۰	۳/۲۷۷۸	۰/۲۱۷۵	۰/۳۱۳۰

نتیجه گیری

در فرضیه اول تأثیر اندازه موسسه حسابرس بر اظهارنظر حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت. احتمال آماره t متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول و اندازه موسسه حسابرس و همچنین متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه موسسه

حسابرس در آزمون فرضیه اول حاکی از این است که اندازه مؤسسه حسابرس تاثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی ندارد. بنابراین فرض صفر رد نمی‌شود و در نتیجه فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. کیفیت مؤسسات حسابرسی با اندازه مؤسسه حسابرسی و سهم این مؤسسات از بازار حسابرسی رابطه‌ی مستقیم دارد. مؤسسه‌های بزرگتر به دلیل تجربه بیشتر و ساختار مناسب‌تر می‌توانند بخشی از صرفه اقتصادی خود را به مشتری منتقل کنند. وظیفه اصلی حسابرس نظارت بر افشای اطلاعات حسابداری منتشرشده برای گروه‌های ذینفع است. حسابرس براساس چهار ویژگی اطلاعات حسابداری شامل مربوط بودن، قابل اعتماد بودن، بی‌طرفی و قابلیت اندازه‌گیری، صورت‌های مالی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. حسابرس با کیفیت‌تر صحت اطلاعات ارائه شده را بهبود می‌بخشد و به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد برآورد دقیق‌تری از ارزش شرکت بدست آورند. کیفیت حسابرسی، با کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران، و در نتیجه آن افزایش کیفیت سود، می‌تواند موجب کاهش هزینه حقوق صاحبان سهام گردد که بیانگر اثر غیرمستقیم کیفیت حسابرسی بر هزینه حقوق صاحبان سهام می‌باشد. طبیعتاً کیفیت حسابرسی موجب اطمینان‌بخشی به اعتباردهندگان و سرمایه‌گذاران شده و ریسک اطلاعاتی آنان را کاهش و هزینه بهره شرکت را تحت تاثیر قرار می‌دهد. به طور کلی، حسابرس مستقل است که ابزاری نظارتی برای بهبود اطلاعات درباره وضعیت و عملکرد مالی شرکت و افزایش تقارن اطلاعات است. هر چه تناقض نمایندگی بین مدیران و صاحبان سرمایه بزرگتر باشد، هزینه‌های نمایندگی بیشتر و نیاز به حسابرس مستقل با کیفیت بالا افزون‌تر خواهد بود. بکارگیری حسابرسان با کیفیت بالاتر می‌تواند ساز و کارهای حاکمیت شرکتی را در شرکت‌ها اصلاح نموده و موجب بهبود آنها شود. با این حال، با تمام مطالبی که بیان شد، نتایج پژوهش نشان داد که بازار سرمایه بدون توجه به اندازه مؤسسه حسابرسی، اظهارنظر حسابرسی را تفسیر می‌کنند. بنابراین، تنها نوع اظهارنظر حسابرسی بدون توجه به اندازه مؤسسه حسابرسی است که می‌تواند منجر به تغییر در تصمیمات سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تحلیلگران مالی بازار سرمایه و سایر گروه‌های ذینفع از اطلاعات مالی حسابرسی شده شود و اینکه چه مؤسسه حسابرسی مسئولیت اظهارنظر را داشته است برای استفاده‌کنندگان گزارش‌های حسابرسی مهم نیست. این نتایج حاکی از رجحان محتوا بر شکل بازار سرمایه ایران می‌باشد. بنابراین، اندازه مؤسسه حسابرس نمی‌تواند تاثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی داشته باشد. نتایج حاصل از این فرضیه با یافته‌های پژوهش تاهیناکیس و سماریناس (۲۰۱۶) هم‌خوانی ندارد.

در فرضیه دوم تاثیر اندازه شرکت بر اظهارنظر حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت. ضریب مثبت و احتمال آماره t متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول و اندازه شرکت و همچنین متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و اندازه شرکت در آزمون فرضیه دوم حاکی از این است که اندازه شرکت تاثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی دارد. بنابراین فرض صفر رد نمی‌شود و در نتیجه فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود. یکی از فرضیه‌های مهم تئوری‌های اثباتی حسابداری، فرضیه اندازه است. به این معنا که هر چه اندازه یک شرکت بزرگ‌تر باشد، بیشتر در معرض دید است. با توجه به این که شرکت‌های بزرگ بیش از شرکت‌های کوچک مورد توجه رسانه ملی و تحلیلگران و ... قرار دارند، اطلاعات بیشتری از طریق منابع در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد و در نتیجه محتوای اطلاعاتی بیشتری دارند. به عبارتی، چنین استدلال می‌شود که شرکت‌های بزرگ‌تر، اطلاعات متنوع‌تری نسبت به شرکت‌های کوچک‌تر ارائه می‌کنند و به واسطه گزارشگری مستمر در مطبوعات مالی و به‌وسیله فعالیت‌های تحلیلگران مالی، بیشتر در معرض توجه عموم قرار دارند. بنابراین، استفاده‌کنندگان گزارش‌های حسابرسی با توجه به اندازه شرکت، تفسیرهای متفاوتی نسبت به اظهارنظر حسابرسی دارند. پس با افزایش اندازه شرکت می‌توان اظهارنظر حسابرسی را افزایش داد. در نتیجه، اندازه شرکت می‌تواند تاثیر معناداری بر روی اظهارنظر حسابرسی داشته باشد. نتایج حاصل از این فرضیه با یافته‌های پژوهش تاهیناکیس و سماریناس (۲۰۱۶) هم‌خوانی دارد.

در فرضیه سوم تأثیر احتمال ریسک ورشکستگی بر اظهارنظر حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت. احتمال آماره t متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول و احتمال ریسک ورشکستگی و همچنین متغیر تعاملی اظهارنظر مقبول با بند توضیحی و احتمال ریسک ورشکستگی در آزمون فرضیه سوم حاکی از این است که احتمال ریسک ورشکستگی تأثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی ندارد. بنابراین فرض صفر رد نمی‌شود و در نتیجه فرضیه سوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. ورشکستگی واحدهای اقتصادی می‌تواند زیان‌های هنگفتی را در سطح خرد و کلان وارد نماید. در سطح کلان، ورشکستگی شرکت‌ها سبب کاهش تولید ناخالص داخلی، افزایش بیکاری، اتلاف منابع کشور و نظایر آن می‌شود. در سطح خرد نیز ذی‌نفعان و بنگاه‌های اقتصادی، نظیر سهامداران، سرمایه‌گذاران بالقوه، اعتباردهندگان، مدیران، کارکنان، عرضه‌کنندگان مواد اولیه و مشتریان متحمل زیان می‌شوند و خسارت قابل توجهی می‌تواند به این گروه‌ها وارد شود. با این حال، نتایج این پژوهش حاکی از این است که احتمال ریسک ورشکستگی تأثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرسی ندارد. این موضوع می‌تواند به نوع اظهارنظر حسابرسی بستگی داشته باشد که به دلیل اینکه شرکت اظهارنظر مقبولی ارائه می‌دهد، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تحلیلگران مالی بازار سرمایه و سایر گروه‌های ذینفع از اطلاعات مالی حسابرسی شده، دیگر به احتمال ریسک ورشکستگی شرکت توجهی نمی‌کنند و ذینفعان گزارش‌های حسابرسی بدون توجه به احتمال ریسک ورشکستگی شرکت‌ها، تفسیرهای یکسانی از اظهارنظر حسابرسی دارند. نتایج حاصل از این فرضیه با یافته‌های پژوهش تاهیناکیس و سماریناس (۲۰۱۶) هم‌خوانی ندارد.

منابع

- ✓ اسدی، غلامحسین، اشکانی، بهروز، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین کیفیت مؤسسات حسابرسی، اظهارنظر حرفه‌ای حسابرسی و مدیریت سود، مجله حسابرسی: نظریه و عمل، سال اول، شماره ۲، صص ۴۷-۷۰.
- ✓ بنی‌مهد، بهمن، مرادزاده فرد، مهدی، زینالی، مهدی، (۱۳۹۱)، اثر حق‌الزحمه حسابرسی بر اظهارنظر حسابرس، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۵، صص ۴۱-۵۴.
- ✓ پورزمانی، زهرا، پویان‌راد، مهدی، (۱۳۹۱)، ارتباط بین مدیریت سود و ناتوانی مالی شرکت‌ها، فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۱۶، صص ۷۷-۸۸.
- ✓ خدادادی، ولی، جان‌جانی، رضا، (۱۳۸۸)، بررسی واکنش سرمایه‌گذاران به پیش‌بینی سود، جریان‌ات نقدی و ارقام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال دوم، شماره ۸، صص ۱۳۳-۱۵۹.
- ✓ عباس‌زاده، محمدرضا، صالحی، مهدی، حسینی‌پور، رضا، (۱۳۹۶)، فرا تحلیل عوامل مؤثر بر اظهارنظر حسابرسی تعدیل‌شده، پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، دوره ۶، شماره ۱۰، صص ۸۹-۱۲۶.
- ✓ فرج‌زاده دهکردی، حسن، حیدری، ناهید، (۱۳۹۶)، بررسی رابطه توانایی مدیریت با حق‌الزحمه و اظهارنظر حسابرسی پیرامون تداوم فعالیت، پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۲۲۱-۲۳۹.
- ✓ کرمی، غلامرضا، ابراهیمی کردلر، علی، غزنوی، محمدصادق، (۱۳۹۳)، بررسی محتوای اطلاعاتی افزاینده سود و جریان نقد عملیاتی آستانه‌ای: شواهدی از بازار بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۴۲، صص ۵۹-۸۷.
- ✓ نیکخواه آزاد، علی، (۱۳۷۹)، بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی، کمیته تدوین رهنمودهای حسابرسی، تهران: سازمان حسابرسی، ص ۱۲۱.
- ✓ وکیلی‌فرد، حمیدرضا، محمدی، سامان، (۱۳۹۴)، تغییر حسابرس و نوع گزارش حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۳۳-۴۸.

- ✓ Akhar, M., (2015). Qualified Audit Opinion, Accounting Earnings Management and Real Earnings Management. *Asian Economic and Financial Review*, 5(1): PP 46-57.
- ✓ Chen, C. J. P., Su, X., & Wu, X. (2010). Auditor Changes Following a Big 4 Merger with a Local Chinese Firm: A Case Study. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29 (1), 41–75.
- ✓ Cullinan, C. P., Wang, F., Yang, B., Zhang, J., (2012). Audit Opinion Improvement and the Timing of Disclosure. *Advances in Accounting* 28 (2012) 333–343.
- ✓ Elouafa, K. (2012). Incremental information content of cash flows versus funds from operations and earnings: applying new methodologies in french context. *EXCEL International Journal of Multidisciplinary Management Studies*, Vol. 2, No. 5, PP. 1–13.
- ✓ Kothari, S. P. (2001). Capital markets research in accounting. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 31, No. 1-3, PP. 105–231.
- ✓ Tahinakis, P., Samarinas, M. (2016). The incremental information content of audit opinion. *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. 17 Iss 2 pp. 139 – 169.
- ✓ Tsipouridou, M., Spathis, C. (2014), Audit opinion and earnings management : Evidence from Greece. Volume 38, Issue 1, March 2014, PP. 38-54.
- ✓ Xu, H., Dao, M., Wu, J. (2018). The effect of real activities manipulation on going concern audit opinions for financially distressed companies. *Review of Accounting and Finance*, <https://doi.org/10.1108/RAF-09-2016-0135>.